

**Seletuskiri
Tulundusühistuseaduse muutmise seaduse eelnõu
juurde**

EELNÕU SISU JA VÖRDLEV ANALÜÜS

Eelnõuga on pakutud tulundusühistu tegutsemisvormi liberaliseerida ja paindlikumaks muuta, mh piirata vajadust moodustada nõukogu, kuid näha ette ka võimalused kaasata investorliikmeid ja tulundusühistu ümber kujundada.

Paragrahvi 1 muutmine

Paragrahvi 1 lg-s 1 on ühistu eesmärki laiendatud liikmete majanduslike huvide toetamiselt ja soodustamiselt ka kultuuriliste ja sotsiaalsete vajadustele nagu seda on piiritlemisraskuste kõrvaldamiseks tehtud Saksa GenG § 1 lg-s 1 ja nagu nähakse ette ka Euroopa ühistu (SCE) kohta määruse nr 1435/2003 art 1 lg 3 esimeses lauses. Samuti haakuks sellise ühistu mõistega paremini hooneühistu.

Lõigetes 2 ja 3 tehtud muudatuste järgi kaotatakse võimalus asutada ühistuid, mille liikmed vastutavad ühistu kohustuste eest isiklikult. Praegune regulatsioon eristab isikliku vastutusega ühistuid piiratud vastutusega ühistutest. Kuigi ei ole teada, palju isikliku vastutusega ühistuid Eestis on, võib eeldada, et minimaalselt. Isiklik vastutus on Eestis hoidnud inimesi eemal isikuühingutest ja tõenäoliselt on sama ka ühistutega. Regulatsiooni lihtsuse, selguse ja praktilisuse huvides on pakutud isikliku vastutuse variandi kõrvaldamine seadusest. Seda ei ole ette nähtud ka võrdlusriikides, mh Saksamaal. Selle soovimisel saavad isikud valida täis- või usaldusühingu tegutsemisvormi.

Lõikes 3 on kaotatud ühistu minimaalse osakapitali nõue, jättes selle määramine põhikirjas otsustada. Selliselt peaks olema võimalik ühistu tegevust paindlikumalt korraldada.

Paragrahvi 3 esimese lõike tühistamine

Muudatusega tühistatakse norm, mis näeb ette, et ühistule kohaldatakse äriseadustikus osaühingu kohta sätestatud, kui tulundusühistuseadusest ei tulene teisiti. Tühistatav norm on kehtinud alates 1. jaanuarist 2006. Enne seda oli norm sisuliselt sama, kuid oli märgitud, et kohaldatakse mitte osaühingu sätteid, vaid äriühingute kohta käivaid sätteid. Selle normi muutmise oli ilmselt õigustatud, kuna senine norm oli sisutu. Siiski on see säte toonud kaasa probleeme ja seda eelkõige küsimuses, millised osaühingu sätted on kohaldatavad. Iseenesest on tulundusühistuseaduses küsimused reguleeritud sellise täpsusega, et mingit sagedast vajadust teise ühinguvormi normide juurde pöördumiseks ei ole. Praktikas on aga näiteks tekkinud olukorrad, kus on vaieldud osaühingu osakapitali kohta käivate normide kohaldamise üle. Tulundusühistute kohta puuduvad mitmed sätted, mis on osaühingu reeglite juures olemas, mis aga ei anna mingit alust viimaste kohaldamisele, kuna nende ühingute kapitalireeglid on olemuselt erinevad ning normide puudumine tähendab mitte seaduse lünka, vaid need normid on puudu täiesti eesmärgipäraselt. Seda liiki probleemide vältimiseks on mõistlik antud norm tühistada. Kokkuvõttes jääb lünkade ületamiseks alati võimalus kohaldada vajadusel mõne teise ühingu sarnases olukorras kohaldatavat normi, mida kohtud on erinevate ühingute puhul aeg-ajalt teinud.

Paragrahvi 5 lg 2 p 2 kehtetuks tunnistamine

Ettepanek on § 5 lg 2 p-st 2 jätta välja ühistu eesmärk asutamislepingu kohustuslikest andmetest, kuna see nagunii sisaldub § 6 lg 1 p 2 järgi põhikirjas.

Paragrahvi 6 lg 6 muutmine

Paragrahvi 6 lg 6 muutmise on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Paragrahi 7 lg 1 muutmise

Paragrahvi 7 on muudetud äriregistri seaduse eelnõust lähtudes registriandmete osas, mis sisalduvad seal ning seal sisaldub ka muu registriavalduse regulatsioon (mh § 46 lg 5 ja § 47 lg 4).

Paragrahvi 8 kehtetuks tunnistamine

Paragrahv 8 on pakutud kehtetuks tunnistada äriregistri seaduse eelnõust tulenevalt, kuhu on koondatud kõik eraõiguslike juriidiliste isikute põhiregistriandmed.

Paragrahvi 15 lg 5 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 15 lg 5 väljajätmine on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Paragrahvi 20 muutmine

Paragrahvi 20 lg 4 muudatused ja lg 6 täpsustavad ühistu liikmest väljaarvamise juhatuse otsuse vaidlustamise korda üldkoosolekul, nähes selgelt näha liikmesusõiguse lõppemise aja ja nähes ette, et juhatuse otsuse vaidlustamise kohta tehtud üldkoosoleku otsuse vaidlustamisel saab hinnata ka juhatuse otsust¹.

Paragrahvi 28 muutmine

Tulundusühistu liikme teabeõiguse sätted on praegu põhjendamatult erinevad teiste eraõiguslike juriidiliste isikute liikide teabeõigust reguleerivatest sätetest. Samuti ei ole ühistu liikme teabeõigust reguleerivad sätted piisavalt õigusselged ja sellele on oma lahendis tähelepanu juhtinud ka Riigikohus, märkides, et TÜS § 28 lg-d 2 ja 4 reguleerivad ühistu liikme teabeõigust vastuoluliselt.²

Nimelt näeb kehtiva TÜS § 28 lg 1 ette, et ühistu liikmel on õigus saada juhatuse üldkoosolekul teavet ühistu tegevuse kohta. See säte on põhimõtteliselt sarnane aktsiaseltsi praeguse üldreegliga ja seda põhimõtet uues redaktsioonis ka ei muudeta.

Ühistu liikme dokumentidega tutvumise õigust reguleerib TÜS § 28 lg 2 ja selle kohaselt on liikmel praegu kehtiva seaduse järgi õigus tutvuda ühistu dokumentidega üldkoosoleku otsusel, kui see ei kahjusta ühistu majanduslikke huve. TÜS § 28 lg 3 sätestab lisaks, et põhikirjaga võib ette näha liikmete suuremad õigused teabele. Teabeõiguse kohtuliku teostamise näeb ette TÜS § 28 lg 4 ja selle järgi võib liige juhatuse keeldumise korral teabe andmisest või dokumentide tutvumiseks esitamisest nõuda, et tema nõudmise õiguspärasuse üle otsustaks üldkoosolek, või esitada üldkoosoleku toimumisest kahe nädala jooksul hagita menetluses kohtule avalduse juhatuse kohustamiseks teavet andma või dokumente esitama.

Seega näeb kehtiv seadus ette, et teavet võib liige saada juhatuse üldkoosolekul, kuid dokumentidega tutvumise õiguse üle peab esmalt otsustama üldkoosolek. Tegemist on põhjendatu erinevusega osaühingu osaniku teabeõiguse sätetest. Mõistlik on näha ka tulundusühistus dokumentidega tutvumise õigus ette selliselt, et selle lubatavuse üle otsustab juhatuse. Seetõttu näeb TÜS § 28 lg 1 kavandatav muudatus ette, et ühistu liikmel on õigus saada juhatuse üldkoosolekul teavet ühistu tegevuse kohta ja tutvuda ühistu dokumentidega.

Eelnõuga kavandatav TÜS § 28 lg 2 näeb juhatusele ette samasuguse õiguse keelduda dokumentide esitamisest ja teabe andmisest, nagu see on reguleeritud ka osaühingus (ÄS § 166 lg 2). Nimelt võib juhatuse keelduda liikmele teabe andmisest ja dokumentide esitamisest, kui on alust eeldada, et see võib tekitada olulist kahju ühistu huvidele.

Kuna ühistu liikmele teabe andmise või dokumentide näitamise lubatavuse üle otsustab kavandatava TÜS § 28 lg-te 1 ja 2 kohaselt juhatuse, siis on muudetud ka § 28 lg-t 4 selliselt, et kohtusse pöördumise tähtaeg ei ole enam seotud üldkoosoleku toimumisega, vaid juhatuse keeldumisega või asjaoluga, et juhatuse ei ole liikme taotlusele vastanud. Samamoodi näeb ette ka ÄS § 166 lg 3. Kui liige pöördub juhatuse poole ja juhatuse teatab, et liikmele antakse teavet üldkoosolekul, kuid üldkoosolekul teavet ei anta, on see võrdsustatud keeldumisega ja lõikes 4 sätestatud kohtu poole pöördumise kahenädalane tähtaeg hakkab kulgema üldkoosoleku toimumisest.

Ühtlasi tühistatakse praegu kehtiv TÜS § 28 lg 3, kuna teabeõigus on ühistu liikmete omavahelisi suhteid puudutav küsimus, mida võibki liikmete kasuks põhikirjaga teisiti reguleerida.

¹ Nagu on leidnud ka Riigikohus, vt RKTko 3.06.2003, 3-2-1-65-03, p-d 25, 31.

² RKTkm 3-2-1-139-16, p 15.

Lähemalt on selle muudatusega seonduvat käsitletud analüüs-kontseptsiooni punktis 9.4.1. ja järeldused on ära toodud punktis 9.5.

Paragrahvi 30 lg 3 muutmise

Paragrahvi 30 lg 3 teine lause on pakutud välja jätta ja mitte piirata ühistu põhikirjaga ette näha võidavaid reegleid dividendi arvestamiseks ja suuruseks. Selliselt muudetak ühistu tegevus paindlikumaks.

Paragrahvi 34 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 34 väljajätmine on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Paragrahvi § 36 muutmise

Paragrahvi 36 muutmise on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Paragrahvi 37 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 37 väljajätmine on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Seaduse täiendamine paragrahviga 37¹

Paragrahvis 37¹ pakutakse võimaldada ühistusse kaasata nn investorliikmeid, kellelt isiklikku osaluspanust ei oodata ja kelle mõju hääletamisel oleks piiratud (sarnaselt Saksa GenG § 8 lg 2 ja SCE kohta EL määruse nr 1435/2003 art 14 lg 1). Selliselt oleks ühistu majandustegevust võimalik paindlikumalt korraldada.

Paragrahvi 39 p 8 muutmise

Paragrahvi 39 on kavandatud üks muudatus. Kui hetkel kehtiva seaduse § 39 lg 1 punkt 8 sätestab, et *[üldkoosoleku pädevuses]* on juhatuse või nõukogu liikmega tehingu tegemise otsustamine, tehingu tingimuste määramine, õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses ühistu esindaja määramine, siis kavandavata muudatuse järgselt on nimetatud punkt täpsustatud kujul järgmises sõnastuses: *„[üldkoosoleku pädevuses on] juhatuse või nõukogu liikmega tehingu tegemise otsustamine, tehingu tingimuste määramine, õigusvaidluse pidamise otsustamine ning selles tehingus või vaidluses, samuti nõukogu või juhatuse liikme poolt ühistu vastu algatatud õigusvaidluses ühistu esindaja määramine.“*

Muudatuse eesmärgiks on sätte sõnastuse täpsustamine selliselt, et hääleõiguse piirang ei laiene liikmele mitte üksnes temaga õigusvaidluse pidamise otsustamisele ja „selles“ õigusvaidluses juriidilisele isikule esindaja määramisele, vaid ka mistahes õigusvaidluses liikmega juriidilisele isikule esindaja määramisele. Teisisõnu, hääleõiguse piirang kehtib ka ühingu esindaja määramisel olukorras, kus ühingu liike on algatanud ise ühingu vastu kohtuvaidluse (vt ka analüüs-kontseptsiooni punkti 7.2.3).

Paragrahvi 40 muutmise

Paragrahvi 40 on kavandatud muudatusi kahte lõikesse. Paragrahvi 40 kavandatud esimese muudatuse sisuks on § 40 lg 3 täiendamine viitega „*kui see on ühistu huvides vajalik, samuti kui..*“. Täpsemalt, kui kehtiva TUS § 40 lg 3 näeb ette, et „*Erakorralise üldkoosoleku kutsub juhatus kokku oma äranägemise järgi. Juhatus peab erakorralise üldkoosoleku kokku kutsuma, kui..*“, siis kavandatava muudatuse järgselt on nimetatud sätte järgmises sõnastuses: „*Erakorralise üldkoosoleku kutsub juhatus kokku oma äranägemise järgi. Juhatus kutsub erakorralise üldkoosoleku kokku, kui see on ühistu huvides vajalik, samuti, kui..*“. Kavandatava muudatuse eesmärgiks on laiendada aluseid, mil ühistu juhatusel on kohustus erakorraline üldkoosolek kokku kutsuda. Muudatusega nähakse ette, et lisaks konkreetsete aluste esinemisele (TUS § 40 lg 3 punkt 1 jj), tuleb juhatusel erakorraline üldkoosolek kutsuda kokku igal juhul kui see on ühingu huvides vajalik. Ühingu huvi peab olema keskseks aluseks (lisaks seaduses ja põhikirjas sätestatud muudele alustele), mil ühingu juhatus peaks liikmete koosoleku kokku kutsuma.

Paragrahvi 40 kavandatud lg 4 muudatuse eesmärgiks on täpsustada ja muuta õigusselgemaks nõ üldkoosoleku kokkukutsumise õiguse kolmandale õigustatud isikule üleminekut olukorras, kus ühingu juhatus ei kutsu üldkoosolekut seaduses ettenähtud kujul ja viisil kokku. Kavandatava muudatusega täpsustatakse õigusselguse huvides sätte sõnastust, lisades juurde täiendi „*nõutava päevakorraga*“, st tingimuse/täpsustuse, et juhatus peab kolmanda isiku nõude esitamisel koosoleku kutsuma kokku just päevakorraga nagu seda kolmandad [õigustatud] isikud nõuavad. Eelneva eesmärgiks on vältida võimalikke regulatsiooni kuritarvitusi tagades, et korraldaval koosolekul tuleksid ka tegelikkuses arutamisele need küsimused, mida kolmandad õigustatud isikud adresseerida soovivad. Kehtiva õiguse

regulatsiooni sõnastusest ei tulene, et juhatus oleks nimetatud juhul seotud koosoleku kokkukutsumise nõude esitanud organi või isiku poolt soovitud päevakorraga, va AS puhul. Kehtiva sõnastuse kohaselt ei ole tagatud, et koosoleku kokkukutsumise nõude esitanud organi või isiku poolt soovitud küsimus saaks kajastatud koosoleku kokkukutsumise teates (vt ka analüüs-kontseptsiooni punkti 7.2.1.2.).

Lisaks on kavandava muudatuse eesmärgiks tõkestada juhatuse poolseid võimalikke kuritarvitusi üldkoosoleku toimumise aja määramisel. Selleks täpsustatakse TÜS § 40 lg 4 regulatsiooni ajaperioodiga, mille jooksul peab kõnealune nõutud üldkoosolek olema kokku kutsutud ning ka toimuma. Kavandatava muudatuse kohaselt peab koosolek olema kutsutud kokku ühe kuu jooksul ja toimuma kahe kuu jooksul arvates alates ajahetkest, mil juhatus vastava koosoleku kokku kustumise nõude sai (vt ka analüüs-kontseptsiooni punkti 7.2.1.2.).

Paragrahvi 40¹ muutmine ja täiendamine

Paragrahvi 40¹ on kavandatud muudatusi kolme lõikesse. Paragrahvi 40¹ esimeseks muudatuse eesmärgiks on ühtlustada nõudeid liikmete arvule, kes võib nõuda täiendavate küsimuste võtmist üldkoosoleku päevakorda ning liikmete arvule, kes võib nõuda üldkoosoleku kokkukutsumist. Kui kehtiva regulatsiooni kohaselt (TÜS § 40¹ lg 2 ls 1 kohaselt võivad vähemalt 1/5 ühistu liikmetest või vähemalt kaks liiget, kui ühistus on alla kümne liikme, nõuda täiendavate küsimuste võtmist päevakorda, siis kavandatava muudatuse järgselt kõlab kõnealune säte järgmiselt: [selline õigus on] „*vähemalt 1/10 ühistu liikmetest või vähemalt kaks liiget, kui ühistus on alla kahekümne liikme*“. Eeltoodu vastab TÜS §-st 40 lg 3 p 2 tulenevale liikmete arvule, kes võib nõuda üldkoosoleku kokkukutsumist.

Paragrahvi 40¹ teiseks muudatuseks on lõike 2¹ lisamine järgmises sõnastuses: „*kui üldkoosolek kutsutakse kokku nõukogu, audiitori või liikmete nõudel, võivad nõukogu, audiitor või liikmed, kelle nõudel üldkoosolek kokku kutsutakse, nõuda samaaegselt üldkoosoleku kokkukutsumise taotluse esitamisega küsimuste võtmist koosoleku päevakorda*“. Kavandatud muudatuse eesmärgiks on eelkõige regulatsioonides sisalduva põhjendamatu erisuse ära kaotamine. Nii TulÜ kui MTÜ regulatsiooni täiendatakse AS § 293 lg-s 2¹ sätestatule sarnase põhimõttega, mille kohaselt on kokkukutsumise nõude esitamise korral kokkukutsumise nõude esitanud isikutel õigus nõuda koos kokkukutsumise nõude esitamisega ka teatud küsimuste võtmist koosoleku päevakorda.

Paragrahvi 40¹ kolmandaks muudatuseks on täiendavate [päevakorra väliste] küsimuste päevakorda võtmisega seotud hääle- ja kvoruminõuete ühtlustamine/täpsustamine. Kui kehtiva paragrahvi 40¹ lg 5 kohaselt võib küsimuse, mida ei olnud eelnevalt üldkoosoleku päevakorda võetud, päevakorda võtta, kui üldkoosolekul osalevad kõik ühistu liikmed, või vähemalt 9/10 üldkoosolekul osalevate liikmete nõusolekul, kui üldkoosolekul osaleb üle 2/3 ühistu liikmetest, siis kavandatava muudatuse järgselt piisab esindatuse nõude täitmiseks, kui üldkoosolekul osaleb vähemalt 2/3 ühistu liikmetest. Kavandatud muudatuse eesmärgiks ja sisuks on likvideerida ebamõistlikult ja põhjendamatud erisused TÜS, MTÜS'i ja OÜ osas. Eesmärgiks on ühtlustada TÜS ja MTÜS regulatsioonid OÜ § 171¹ lg 3 regulatsiooniga koosoleku toimumise ajal päevakorra täiendamiseks vajaliku kvorumi- ja häälteenamise nõuete osas.

Paragrahvi 41 lg 1 muutmine

Paragrahvis 41 on kavandatud täpsustada lõiget 1. Kehtiva redaktsiooni kohaselt saadab juhatus üldkoosoleku toimumise teate kõigile liikmetele. Teade saadetakse liikmete nimekirja kantud aadressil. Kui ühistu teab või peab teadma, et liikme aadress erineb liikmete nimekirja kantust, tuleb teade saata ka sellel aadressil. Teade peab olema saadetud selliselt, et see jõuaks saaja aadressile tavalise edastamise korral vähemalt üks nädal enne üldkoosoleku toimumist.

Kavandatava muudatuse kohaselt asendatakse TÜS § 41 lg 1 sõnastuses järgmises viide „*juhatusele*“ viitega „*kokkukutsujale*“. Seda põhjusel, et kõrgeima juhtimistasandi liikmete koosoleku kokkukutsumise õigus võib seaduse kohaselt minna juhatuselt üle isikule või organile, kes on esitanud nõude koosoleku kokkukutsumiseks (AS § 171 lg 3; § 292 lg 2; TüS § 40 lg 4; MTÜS § 30 lg 4). Seega ei ole õige siduda teate edastamise kohustust üksnes juhatuslega.

Lisaks tehakse kavandatavasse sättesse veel täiendaivaid väikesemahulisi muudatusi, mille eesmärgiks on regulatsiooni kaasajastamine. Nii nähakse lg 1 sõnastuses ette, et üldkoosoleku kokkukutsuja saadab teate koosoleku kokkukutsumise kohta liikmete nimekirja kantud elektronposti aadressil, kui põhikirjas ei ole teate saatmiseks nähtud ette liikmete nimekirja kantud teistsuguse sidevahendi aadressi.

Paragrahvi 42 muutmine

Paragrahvi 42 on kavandatud üks muudatus. Kehtiv TüS § 42 lg 1 näeb ette, et olukorras, kus üldkoosoleku kokkukutsumisel on oluliselt rikutud seaduse või põhikirja nõudeid, ei ole üldkoosolek õigustatud otsuseid vastu võtma, välja arvatud siis, kui üldkoosolekul osalevad või on esindatud kõik liikmed. Sellisel koosolekul tehtud otsused on tühised, kui liikmed, kelle suhted kokkukutsumise korda rikuti, otsust heaks ei kiida. Kavandatava muudatuse eesmärgiks on täiendada kehtivat seadust põhimõttega, et üldkoosoleku kokkukutsumise korra rikkumise nõ „*elimineerimiseks*“ ei piisa üksnes selles, et hoolimata kokkukutsumise korra rikkumisest on kõik liikmed koosolekule siiski kohale tulnud, vaid on ka vajalik, et kohale tulnud liikmed oleksid ka sellisel viisil peetava koosolekuga nõus.

Juriidilise isiku liike reguleerivates seadustes on sätestatud üldkoosoleku korra rikkumiste osas võimalus otsuse puuduste kõrvaldamiseks. Nii on nähtud nii OÜ, AS, TulÜ ja MTÜ kõrgeima otsustustasandi liikmete koosoleku kokkukutsumise korra rikkumise osas ette kaks võimalust vastava puuduse kõrvaldamiseks: a) koosolekul osalevad kõik liikmed; b) liige kiidab otsuse tagantjärele heaks, vt AS § 1721, § 296; § 321 lg 5; TüS § 42, MTÜS § 21 lg 3. Kohtupraktikas on tõlgendatud esimest võimalust (koosolekul osalevad kõik liikmed) selliselt, et kõik liikmed on koosolekul kohal ja nõus koosolekut pidama (RKTKO 3-2-1-44-17 p 15). Kuna eelnimetatud kaks võimalust, sh asjaolu, et koosolekul osalemisele peab lisanduma ka nõustumine koosoleku pidamisega, ei ole eelviidatud juriidiliste isikute liikide regulatsiooni juures selgelt lahti kirjutatud, tuleb vastavalt muuta ja täiendada AS § 1721, § 296; § 321 lg 5; TüS § 42, MTÜS § 21 lg 3 sõnastust. Tuleb täpsustada, et kehtiva otsuse tegemiseks ei piisa üksnes asjaolust, et kõik liikmed oleksid koosolekule nõ kohale tulnud, vaid, et koosolekul olevad liikmed oleksid otsuse tegemisega ka nõus. Võib lugeda, et osanikud on otsuse tegemise nõus juhul, kui osanikud ei esita otsuse tegemisel vastavasisulist vastuväidet. Siiski on eelnõu autorid seisukohal, et otsuse tegemisega „*mitte nõustumist*“ ei ole siiski asjakohane sisustada üksnes läbi protokollitud vastuväite. Koosoleku pidamisega nõustumist või mittenõustumist tuleks sisustada läbi TsÜS'is sätestatud tahtealduse tõlgendamise reeglite. Kavandatava täienduse ja kehtiva regulatsiooni kohta vt ka analüüs-kontseptsiooni punkt 7.2.2.3.2.

Paragrahvi 43 täiendamine lg-ga 2

Paragrahvi 43 pakutakse täiendada lg-ga 2, mis võimaldaks ühistu juhtimise paindlikumaks korraldamiseks näha ette ka põhikirjas erineva hääle jagunemise ühistu liikmete vahel ette näha, olgugi piiratud. Selliselt saab arvestada ka ühistu liikmete suurust, mh kui liikmeteks on ühistud ise.

Paragrahvi 44 muutmine

Paragrahvi 44 esimeseks kavandatavaks muudatuseks on hetkel kehtiva sätte sõnastuse tõstmine lõikesse 1 ning viimase täiendamine ja täpsustamine. Paragrahvi 44 lg 1 kavandatud muudatuse sisuks ja eesmärgiks on sätestada hääleõiguse piirangu kohaldamise üldine printsiip juhtorgani liikmega tehingu tegemisel, mille kohaselt ei või liige hääletada üksnes liikme ja juriidilise isiku vahelise sellise tehingu tegemisel, milles liikme huvi on vastuolus juriidilise isiku huviga. Lisaks täiendatakse lõiget õigusvaidluse tagamise eesmärgil viitega, et liige ei või hääletada juhul, kui otsustakse mistahes õigusvaidluses liikmega õigusvaidluse pidamist või vaidlusesse või tehingusse ühingu esindaja määramist. Kavandatava muudatuse sisuks on kokkuvõtlikult näha ette, et hääleõiguse piirang ei laiene liikmele mitte üksnes temaga õigusvaidluse pidamise otsustamisele ja „*selles*“ õigusvaidluses juriidilisele isikule esindaja määramisele, vaid ka mistahes õigusvaidluses liikmega juriidilisele isikule esindaja määramisele.

Paragrahvi 44 teise muudatusena on planeeritud täiendada regulatsiooni lõikega 2. Kavandatud muudatusega lisatakse kehtiva seaduse lõige 2, mille kohaselt on liikmel (lg'st 1 sõltumata) õigus hääletada juhul, kui otsustatakse juhatuse liikme lepingu sõlmimist, muutmist või lõpetamist. Muudatuse eesmärgiks on sätestada juhtum, millele hääleõiguse piirang ei laiene, st ametisuhet ja juhatuse liikme lepingut puudutavad küsimused, eelkõige liikme valimine juhtorgani liikmeks, ametiaja pikendamise ja tagasikutsumisega seotud küsimused ning juhtorgani liikme lepingu sõlmimise, muutmise ja lõpetamisega ning selle liikme lepingu sisuga seotud küsimused.

Paragrahvi 44 kolmandaks muudatuseks on sätte täiendamine lõikega 3, mille kohaselt on ühingu liikmel, kelle suhtes kohaldatakse hääleõiguse piirangud, õigus nõuda oma hääle protokollimist. Kuivõrd hääleõiguse piirangu õige kohaldamise osas on sageli vaidlusi ning nimetatud põhjusel pöördatakse kohtu poole vastuvõetud otsuse kehtetuks tunnistamiseks ja positiivse tuvastushagi võimaldamisel (teostatavate seadusemuudatuste järgselt) ka teatud sisuga otsuse olemasolu/kehtivuse tuvastamiseks, siis võimaldab kavandatav muudatus organi liikmel, kelle suhtes kohaldatakse koosoleku läbiviija või otsuste osas hääletusprotokollide koostaja poolt hääleõiguse piirangut, nõuda

oma hääle protokollimist. Eelnev annab omakorda võimaluse nõuda kohtult tuvastamist, et konkreetse sisuga otsus on vastuvõetud. Vt hääleõiguse piirangut puudutavate muudatuste osas lähemalt analüüs-kontseptsiooni p 7.2.3.

Paragrahvi 45 muutmise

Kehtiv paragrahv 45 on sätestatud järgmises sõnastuses: „*üldkoosolekul võib ühistu liiget esindada teine isik, kellele on antud kirjalik volikiri. Põhikirjaga ei või piirata ühistu liikme õigust esindaja määramiseks. Põhikirjaga võib määrata sama isiku poolt esindatavate ühistu liikmete ülemmäära.*“ Kavandatava muudatuse järgselt on TÕS § 45 sõnastus järgmine: „*üldkoosolekul võib ühistu liiget esindada teine isik, kelle esindusõigus on kirjalikku taasesitamist võimaldavad vormis dokumendiga tõendatud. Põhikirjaga ei või piirata ühistu liikme õigust esindaja määramiseks. Põhikirjaga võib määrata sama isiku poolt esindatavate ühistu liikmete ülemmäära.*“

Sätte muutmise eesmärgiks on tagada õigusselgus ning paindlikkus esindusõiguse tõendamisel. Kuna volikiri on volituse kohta antud kirjalik dokument, mida saab nõ originaalis tagastada (TsÜS § 125 lg 5), siis „*volikirja*“ mõistest tuleb loobuda. Põhjendatud on ka volituse vorminõude leevendamine, millest tulenevalt nähakse ette, et esindusõigus peab olema tõendatud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis dokumendiga. Esindusõiguse olemasolu on võimalik seega tõendada ka e-maili teel.

Paragrahvi 46 muutmise

Paragrahvi 46 on muudatusi kavandatud kokku kahte lõikesse. Hetkel kehtiv § 46 lg 1 sätestab, et üldkoosolek võib vastu võtta otsuseid, kui kohal või esindatud on üle poole ühistu liikmetest, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud suurema esindatuse nõuet. Kavandatava muudatuse kohaselt kuulub viidatud sätte lõige nimetatud sõnastuses kustutamisele ning eelnev asendatakse lõikega järgmise sõnastusega: „*ühistu põhikirjas võib ette näha, kui suure osa ühistu liikmete osavõtul on üldkoosolek otsustusvõimeline*“. Kõnealune muudatus kujutab endast hetkel kehtivas õiguses ettenähtud üldise kvooruminõude ära kaotamist. Kui kehtiva regulatsiooni kohaselt on üldkoosolek otsustusvõimeline üksnes juhul, kui koosolekul on esindatud üle poole liikmetest, siis kavandatava muudatuse tulemusena ei ole nimetatud kvoorum üldkoosoleku läbiviimise seisukohtalt nõutav (kui põhikirjaga ei ole eelnevat eraldiseisvalt sätestatud).

Tingimusel, et juriidilise isiku liikide kohta käivate seadustega on sätestatud täpsed nõuded eelkõige kõrgeima otsustustasandi liikmete koosolekute kokkukutsumiseks, sh nõude teate vormile, sisule, koosolekust etteteatamise tähtajale ja korrale), siis puudub mõistlik alus seada kahtluse alla, et nimetatud korra järgimisel ei ole kõigi osanike osalemisõigus piisaval määral tagatud. Juriidilise isiku kõigile liikmetele tuleneb TsÜS §-st 32 kohustus järgida omavahelistes suhetes hea usu põhimõtet ja arvestama üksteise õigustatud huve. Eeltoodust tuleneb ka kohustus panustada vajalikul määral ühingu juhtimisse. Mõneti võib väita, et kõnealuse sätte loogika põhineb seadusest tuleneval eeldusel, et osanikul on teatud määral aktiivsuskohustus osaleda osäühingu juhtimises. Viidatud aktiivsuskohustuse rikkumise tagajärjeks osanike koosoleku kontekstis on, et osanike koosolekul võetakse vastu otsus ilma enamuse osaluseta (ning viimane ei pruugi ka kattuda enamuse tahtega).

Üldise kvooruminõude kaotamine ei muuda liikmete võimalust näha kvooruminõue ette ühistu põhikirjas. Lisaks on oluline märkida, et üldise kvooruminõude ära kaotamine ei oma mõju otsustele, millele seadus on näinud eraldiseisvalt ette kõrgendatud kvooruminõude. Kvooruminõude kaotamise kohta vt analüüs-kontseptsiooni p. 7.2.1.8.

Paragrahvi 46 teine muudatus puudutab lõiget 2. Kehtiva redaktsiooni § 46 lg 2 reguleerib korduskoosoleku korraldamist ja läbiviimist olukorras, kus esmane üldkoosolek ei ole kvooruminõude mittekokkusaamise tulemusena legitiimne. Kehtiv regulatsioon näeb ette, et kui üldkoosolekul ei ole kohal või esindatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud arv liikmeid, kutsub juhatus kolme nädala jooksul, kuid mitte varem kui seitsme päeva pärast, kokku uue koosoleku sama päevakorraga. Uus üldkoosolek on pädev vastu võtma otsuseid, sõltumata koosolekul viibivate või esindatud liikmete arvust. Kavandatava muudatuse eesmärgiks on viia sätte regulatsioon kooskõlla muudatusega, millega likvideeritakse üldine kvooruminõue üldkoosolekute läbiviimisel. Kavandatava muudatuse kohaselt võib kokkukutsuja kutsuda kolme nädala jooksul kokku uue üldkoosoleku sama päevakorraga. Uus üldkoosolek ei või toimuda varem kui 2 nädala möödumisel eelmise üldkoosoleku toimumisest.

Seaduse täiendamine paragrahviga 46¹

Kehtiva õiguse kohaselt on nii OÜ kui tavaaktsiaseltsi puhul võimalik põhikirjaga ette näha võimalus hääletada päevakorra punktide kohta koostatud otsuste eelnõusid elektrooniliste vahendite abil enne

koosolekut või koosoleku kestel, kui see on tehniliselt turvalisel viisil võimalik (vt ka põhjendusi ÄS § 170.1 lg 1; § 298.1 lg 1).

Nimetatud võimalus puudub kehtivas TÜS regulatsioonis. Teitava muudatuse eesmärk on võimaldada TÜS puhul sarnaselt OÜ-le ja AS-le näha põhikirjaga liikmetele ette võimalus hääletada päevakorras olevate punktide kohta esitatud ettepanekuid elektrooniliste vahendite abil enne koosolekut või koosoleku kestel, kui see on tehniliselt võimalik (lg 1). Muudatusega reguleeritakse, millal saab lugeda liige üldkoosolekul osalenuks, kui ta hääletab elektrooniliste vahendite abil (lg 2). Samuti nähakse ette võimalus täpsustada elektrooniliste vahendite abil hääle andmise korda nii põhikirjas kui ka juhatuse kaudu. Mistahes kehtestatav täpsem kord peab tagama liikme tuvastamise ja hääletamise turvalisuse (lg 3). Muudatusega nähakse ette, et hääletamine peab toimuma elektroonilises vormis ning põhikirjaga on võimalik määrata, mis ajahetkeni enne üldkoosolekut või selle kestel on lubatud elektrooniliselt hääletada (lg 4). Sarnaselt AS ja OÜ vastavale regulatsioonile nähakse ette, et ühing võib ette näha üldkoosoleku osalise või täieliku ülekandmise kahesuunalise side (nt Internet) abil, kuid selle jälgimist ei loeta üldkoosolekul osalemiseks (lg 5). Vt muudatuse põhjenduste kohta analüüs-kontseptsiooni punkti 7.2.1.12.

Seaduse täiendamine paragrahviga 46²

Kehtivas seaduses puudub regulatsioon, mis võimaldab juriidilise isiku kõrgeima otsustuskogu liikmete koosolekul elektrooniliseks osalemiseks kahesuunalise side abil, sh edastada üldkoosoleku kutseid, võtta üldkoosolekust osa, sh hääletada, esitada ettepanekuid ja vastuväiteid. Paragrahvi 46² eesmärgiks on näha ette õiguslik raamistik loodava elektroonilise platvormi vahendusel üldkoosolekute korraldamiseks ja otsuste vastuvõtmiseks juhul, kui ettevõtjaportaali luuakse sellekohane elektrooniline keskkond. Lisatav regulatsioon näeb ette, millistel juhtudel võib platvormi kaudu üldkoosolekuid kokku kutsuda ja läbi viia, samuti otsuseid TÜS § 53 sätestatud juhtudel vastu võtta, sh kuidas toimub üldkoosoleku toimumise teate ning TÜS § 53 sätestatud juhul otsuse vastuvõtmisel otsuse eelnõu koos seisukoha andmise tähtajaga edastamine liikmetele, millal loetakse hääle antuks ning millisel viisil tehakse liikmetele kättesaadavaks platvormi vahendusel läbiviidud üldkoosoleku protokoll või hääletustulemuste protokoll. Ühtlasi antakse selle sättega valdkonna eest vastutavale ministrile pädevus kehtestada loodava platvormi täpsemad kasutustingimused ja kord. Lisatava sätte eesmärgi ja kehtiva regulatsiooni kohta vt analüüs-kontseptsiooni p 7.2.1.12.

Paragrahvi 47 muutmine

Paragrahvi 47 lg 1 osas kavandatud muudatused on vajalikud tagamaks regulatsiooni kohaldatavus ja järjepidevus seonduvalt liikmete üldkoosoleku üldise kvooruminõude kaotamisega (vt TÜS § 46 lg 1). Täpsemalt on kavandatud muudatuste eesmärgiks eemaldada regulatsioonist viited, mille kohaselt on otsus vastuvõetud, kui selle poolt on hääletanud üle poole üldkoosolekul osalenud või esindatud liikmetest ning asendada eelnev viitega, et ühistu otsus on vastuvõetud juhul, kui selle poolt on antud „üle poole hääleõiguslike liikmete häälest“.

Arvestades kvooruminõude kaotamist ning tagamaks koosolekute otsusevõime, sätestatakse kõigi juriidilise isiku kõrgeimate otsustustasandi koosolekute osas nõue, et otsuse vastuvõtmiseks peab olema poolthääli üle poole vastava otsuse hääletamisel osalenud hääleõiguslikest häälest, kui põhikirjast või seadusest ei tulene kõrgema hääleteenamuse nõuet.

Paragrahvi 48 lg 1 muutmine

Paragrahvi 48 muudatus on vajalik tagamaks regulatsiooni kohaldatavus ja järjepidevus seonduvalt üldkoosoleku üldise kvooruminõude kaotamisega (vt TüS § 46 lg 1). Täpsemalt on kavandatud muudatuste eesmärgiks eemaldada regulatsioonist viide, mille kohaselt on põhikirja muutmise otsus vastu võetud, kui selle poolt on hääletanud vähemalt 2/3 üldkoosolekul osalenud liikmetest ning asendada antud viide lause osaga, mille kohaselt on põhikirja muutmise otsus vastu võetud, kui selle poolt on antud vähemalt 2/3 hääletamisel osalenud hääleõiguslike liikmete häälest (mh ka elektroonilise hääletamise korral).

Paragrahvi 51 lg 3 muutmine

Paragrahvi 51 on kavandatud kokku kaks muudatust. Esimeseks muudatuseks on TüS § 51 lg 3 sisalduva viite „volikirjad“ asendamine viitega „esindusõigust tõendavad dokumendid“. Kavandatud muudatuse eesmärgiks on regulatsiooni ühtlustamine – ühetaolisuse tagamine. TulÜ ja MTÜ liikmete esinduse regulatsioonide sõnastusi tuleb ühtlustada. Kuna volikirj on volituse kohta antud kirjalik

dokument, mida saab nõ originaalis tagastada (TsÜS § 125 lg 5), siis „volikirja“ mõistest tuleks pigem loobuda. Korreksem on kasutada terminit „esindusõigust tõendav dokument“.

Paragrahvi 51 kavandatud teiseks muudatuseks on lg 6 kehtetuks tunnistamine. Kehtetuks tunnistamisele kuulub järgmine säte: „*üldkoosoleku protokoll peab olema notariaalselt tõestatud, kui üldkoosoleku otsus on nõukogu liikme valimise või tagasikutsumise aluseks või nõukogu kohta põhikirjas muudatuse tegemise aluseks:*“ Kõnealuse muudatuse eesmärgiks on loobuda TulÜ osas Tüs §-s 51 lg 6 sätestatud notariaalse tõestamise vorminõudest. Nimetatud vorminõue kehtib juhul, kui otsustatakse üldkoosolekul nõukogu koosseisus muudatuste tegemist ja põhikirja muutmist nõukogu osas. Eelnev vorminõue ei ole põhjendatud, arvestades regulatsiooni sarnasust OÜ vastavale regulatsioonile.

Paragrahvi 52 muutmine

Paragrahvi 52 on kavandatud kokku kolm muudatust. Esimese muudatusena on kavandatud § 52 lg-e 1 täpsustamist järgmiselt. Kui kehtiv regulatsioon näeb ette, et [otsuse kehtetuks tunnistamise] nõude aegumistähtaeg on kolm kuud alates otsuse vastuvõtmisest, siis kavandata muudatusega muudetakse kehtivat regulatsiooni selliselt, et otsuse kehtetuks tunnistamise nõude võib esitada kolme kuu jooksul alates osanike otsuse vastuvõtmisest, kui seadusest ei tulene lühemat tähtaega. Kavandatava muudatuse eesmärgiks on kehtestada juriidilise isiku organi otsuste kehtetuks tunnistamise tähtaeg õigust lõpetava tähtajana. Teisisõnu ei kohaldu kõnealusele tähtajale enam aegumistähtaega peatamist ja katkemist ettenägev regulatsioon (vt analüüs-kontseptsiooni punkt 7.2.2.5).

Paragrahvi 52 kavandatud teine muudatus puudutab lõiget 3. Kavandatud muudatusega lisatakse lõike 3 juurde täpsustus, et vastuväite protokollimiseta võib iga ühingu liige otsuse kehtetuks tunnistamist nõuda juhul, kui otsus tehakse käesoleva seaduse § 53 sätestatud korras. Kohtupraktika kohaselt piisab otsuse tegemisel koosolekut kokkukutsumata selle kehtetuks tunnistamise nõudeõiguse säilitamiseks kirjalikust vastu hääletamisest otsusele, st eraldi vastuväite esitamine pole nõutav. See erisus sätestatakse ka kõikide nende juriidilise isiku organi otsuste regulatsiooni juures, mille puhul on võimalik otsuseid vastu võtta koosolekut kokkukutsumata ka juhul, kui otsust ei vormistata ühehäälse otsusena. Antud ettepaneku eesmärgiks on tagada regulatsiooni ühtsus.

Paragrahvi 52 kolmandaks muudatuseks on sätte täpsustamine lg-ga 5¹. Viidatud sättega täpsustakse olemasolevat regulatsiooni lõikega, mille kohaselt juhatus on kohustatud viivitamatult teatama kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ühistu otsuse vaidlustamisest liikmetele, kes olid liikmed otsuse tegemise ajal. Teates tuleb ära näidata, kes ja millistel asjaoludel on otsuse vaidlustanud, asja menetlev kohus ja tsiviilasja number. Kavandatud muudatuse eesmärgiks on juriidiliste isikute liikide kohta käiva regulatsiooni täiendamine põhimõttega, mille kohaselt on iga juriidilise isiku juhatus kohustatud teavitama juriidilise isiku organi otsusest vabanemisele suunatud hagi esitamisest kõiki juriidilise isiku organi liikmeid, kes ei ole hagimaterjalidest nähtuvalt menetlusosalised vastavas kohtumenetluses. Teavitada tuleks nii kõiki olemasolevaid juriidilise isiku organi liikmeid kui ka neid liikmeid, kes omasid liikmestaatust otsuse tegemise ajal. Muudatuse eesmärgiks on sätestada nii vastava teate sisu kui ka selle edastamise viis. Eeltoodu peaks toimuma sarnaselt juriidilise isiku kõrgeima otsustustasandi liikmete koosoleku kokkukutsumisele kehtestatud nõuetele (analüüs-kontseptsiooni p 7.2.4.3.2).

Paragrahvi 52¹ muutmine

Paragrahvi 52¹ on kavandatud kokku kolm muudatust. Paragrahvi 52¹ esimene muudatus on kavandatud lõikesse 1 punkti 3. Kui kehtiva regulatsiooni sõnastuse kohaselt on ühistu üldkoosoleku otsus tühine juhul, kui „*oluliselt oli rikutud otsuse teinud üldkoosoleku kokkukutsumise korda*“, siis kavandatud muudatuse järgselt on viidatud punkt järgmises sõnastuses: „*üldkoosoleku kokkukutsumisel või otsuse eelnõu saatmisel koosolekut kokkukutsumata on oluliselt rikutud selleks ettenähtud korda*“. Teisisõnu nähakse kavandatava muudatuse kohaselt õigusselguse eesmärgil ette, et antud regulatsioon kohaldub ka juhul kui otsus tehakse koosolekut kokku kutsumata. TsÜS organi otsuse tühisuse regulatsioon peab hõlmama otsuste menetluslikke puuduseid nii seoses koosoleku kokkukutsumise korra rikkumisega kui ka puuduseid seoses otsuste tegemise korra rikkumisega.

Paragrahvi 52¹ teiseks muudatuseks on lõike 1 täiendamine alapunktiga, et ühistu üldkoosoleku otsus on tühine ka juhul (olukorras), kus liikmete üldkoosoleku protokoll ei ole seaduses ettenähtud juhul notariaalselt tõestatud. Võttes arvesse koosoleku protokollis notariaalse tõestamise nõude seost eelkõige vähemuse efektiivse kaitse abinõudega, siis näeb kavandatav muudatus nii OÜ kui ka TulÜ osas ette kõrgeima otsustustasandi liikmete koosoleku tühisuse alusena olukorra, kus kõrgeima juhtimistasandi liikmete koosoleku protokoll ei ole seaduses sätestatud juhtudel notariaalselt tõestatud.

Paragrahvi 52¹ kolmandaks muudatuseks on lõike 4 täiendamine põhimõttega, et kui enne kahe aasta pikkuse tähtaja möödumist on esitatud kohtule otsuse tühisuse tuvastamise hagi või kohtumenetluses tühisuse vastuväide, pikeneb vastav tähtaeg kuni vastavas kohtumenetluses tehtava kohtulahendi jõustumiseni. Kavandatava sätte eesmärgiks on täpsustada otsuse tühisusele tuginemist piirav 2-aasta pikkune tähtaeg (kui otsuse alusel on tehtud kanne registrisse). Tühisusele tuginemiseks on nõutav, et kohus oleks tühisuse otsusega tuvastanud (st vastav otsus on jõustunud). Eeltoodust tulenevalt tuleks asuda seisukohale, et eelnimetatud 2-aasta pikkuse perioodi jooksul arvates avalikku registrisse kande tegemisest peab olema esitatud juriidilise isiku vastu tühisuse tuvastamise hagi või esitatud käimasolevas menetluses vastuväide. Muudatuse eesmärgiks on sätestada, et nimetatud 2 aasta pikkune tähtaeg pikeneb kuni otsuse tühisuse osas kohtulahendi jõustumiseni, kui 2 aasta pikkuse tähtaja jooksul on esitatud kohtule tühisuse tuvastamise hagi või vastuväide, millega tuginetakse otsuse tühisusele. Eelnõu autorid on eelneva põhjendatust analüüsinud täpsemalt analüüs-kontseptsiooni alapunktis 7.2.2.5.

Paragrahvi 53 muutmine

Paragrahvi 53 on kavandatud üks muudatus, mille sisuks on piirangute vähendamine/tingimuste lõdvendamine ühistu poolt üldkoosoleku otsuse tegemisele koosolekut kokku kutsumata.

TulÜ liikmete üldkoosoleku otsuseid on piiratud juhtudel võimalik vastu võtta vastu koosolekut kokkukutsumata. Sellist otsuste tegemise viisi on lubatud kehtiva regulatsiooni kohaselt kasutada üksnes juhul, kui see võimalus on põhikirjaga ette nähtud. Põhikirjas võib selle viisi kehtiva regulatsiooni kohaselt ette näha omakorda üksnes kahel juhul: a) ühistul on üle 200 liikme ja b) üle poole ühistu liikmetest on teised ühistud (TÜS § 53). Kui selline otsuste tegemise viis on seaduse ja põhikirja kohaselt lubatud, kohaldatakse sellele ÄS-is osanike otsuste kohta sätestatud. Eelnõu koostajate hinnangul ei ole sellised piirangud põhjendatud. Muudatuse eesmärgiks kaotada TÜS §-s 53 sätestatud piirangud juhtudele, mil põhikirjaga on lubatud ette näha otsuste vastuvõtmine koosolekut kokkukutsumata.

Paragrahvi 57 muutmine

Kehtiva regulatsiooni järgi, kui tulundusühistu majanduslik olukord halveneb oluliselt ja juhatuse liikmele määratud või temaga kokkulepitud tasude edasimaksmine või muude hüvede jätkuv võimaldamine oleks tulundusühistu suhtes äärmiselt ebaõiglane, võib tulundusühistu nõuda tasude ja muude hüvede vähendamist. Seega on tulundusühistu antud nõudeõigus, mille realiseerimiseks tuleb tulundusühistul pöörduda juhatuse liikme vastu kohtusse. Regulatsioon on kohmakas ja ebaefektiivne, mistõttu on mõistlik sätestada see kujundusõigusena, mille teostamine sarnaselt muude kujundusõigustega toimub kohtuväliselt avalduse tegemise teel.

Paragrahvi 60 muutmine

Paragrahvi 60 lg-s 1 tehtava muudatuse eesmärgiks on võimaldada tulundusühistul sarnaselt osaühinguga põhikirjaga ette näha juhatuse valimise täpsem kord.

Lõikes 2 tehtava muudatuse eesmärgiks on samuti tulundusühistu regulatsiooni ühtlustamine osaühingu sätetega ning võimaldada juhatuse liikmete tähtajatut määramist. Loomulikult on võimalik seda küsimust põhikirjaga ka teisiti reguleerida. Eriti väikeste ühistute puhul puudub vajadus nõuda tähtajaliselt juhatuse ümbervalimist, vaid usaldada tuleks ühistu sisedemokraatiat.

Paragrahvi 64 lg 1 muutmine

Ühistu tegevuse paindlikumaks korraldamiseks ja regulatsiooni liberaliseerimiseks on pakutud § 64 lg 1 muuta selliselt, et kaotada ühistule seadusest tulenev nõukogu kohustus ja võimaldada seda ette näha vaid põhikirjaga.

Paragrahvi 65 lg 2 muutmine

Paragrahvi 65 lg 2 muudatus pakub loobuda ka revidendi kohustusest, kui audiitorit ei ole. Ka see on ühistu tegevuse paindlikuks otsustamiseks jäetud põhikirja otsustada.

Paragrahvi 73 muutmine

Muudatuse eesmärk on vältida kordust tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud juriidilise isiku lõpetamise alustega. Eeltoodust tulenevalt muudetakse sätet selliselt, et sellest jäetakse välja lõpetamisaluste loetelu ning sätestatakse, et tulundusühistu lõpetatakse tsiviilseadustiku üldosa seaduse §-s 39 sätestatud alustel.

Paragrahvi 76 lg 1 p 1 muutmine

Paragrahvi 76 lg 1 p 1 muutmise eesmärgiks on välistada sundlõpetamise aluste hulgast olukord, kus liikmed ei ole võtnud vastu otsust äriühingu lõpetamise kohta olukorras, kus põhikirja alusel oli sellekohase otsuse vastuvõtmine kohustuslik. Põhikiri on käsitletav mitmepoolse tehinguna ning vabatahtlikult võetud lõpetamise kohustuse rikkumine ei peaks viima mitte ühingu sundlõpetamiseni, vaid andma ühingusiseselt õiguse nõuda kohustust rikkuvalt liikmelt kohustuse täitmist (tahteavalduse tegemist) ja/või kahju hüvitamist. Sundlõpetamise aluseks peavad olema üksnes need alused, mis teenivad eesmärki tagada õiguskäibest selliste juriidiliste isikute kõrvaldamine, mille tegevus või struktuur riivab olulist ühinguvälist avalikku huvi ning mille puhul muud meetmed avaliku huvi kahjustamise lõpetamiseks ei ole andnud tulemusi, st puudused on kas kõrvaldamatud või jäetakse sundlõpetamise otsustamisele eelnevas hoiatusmenetluses kõrvaldamata. Ka Riigikohtu praktikas on viidatud, et äriühingu sundlõpetamine on äärmuslik abinõu, millega kaasnevad rasked õiguslikud tagajärjed (RKTko 3-2-1-153-12 p 10). Eeltoodust tulenevalt ei ole põhjendatud lugeda sundlõpetamise alusteks neid aluseid, mis tulenevad juriidilise isiku sisemises organisatsioonis sõlmitud kokkulepetest, eelkõige põhikirjas või ühingulepingus ettenähtud juhtudest.

Paragrahvi 77 lg 3 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 77 lg 3 on pakutud muuta sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega nii, et lõpetamise kanne registris ei oleks konstitutiivne, vaid deklaratiivne. Konkreetselt tuleks tähtajaline ühistu lugeda automaatselt lõpetatuks tähtaja möödumisel. Sundlõpetamise kanne ei peaks samuti olema konstitutiivne, vaid sellele peaks saama tugineda sarnaselt teiste kannetega, tagades nii suurema käibekindluse registrit usaldavatele isikutele.

Paragrahvi 91 kehtetuks tunnistamine

Paragrahvi 91 väljajätmine on tingitud ühistu liikmete isikliku vastutuse võimaluse kaotamisest.

Paragrahvi 93 muutmine

Paragrahvi 93 lg 1 muudatusega täpsustatakse tingimusi, mille esinemisel ei või likvideerimise lõppemisel ühingu registrit kustutada. Muudatuse kohaselt peavad ühingu kustutamiseks registrile avalduse esitavad likvideerijad kinnitama muuhulgas seda, et ei esine muid seadusest tulenevaid takistusi ühingu registrit kustutamiseks. Muude seadusest tulenevate piirangutena tuleb silmas pidada eelkõige tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 45 lg-s 1.1 sätestatud nõuet, mille ei või registrit kustutada eraõiguslikku juriidilist isikut, kes osaleb menetlusosalisena mõnes käimasolevas kohtumenetluses või vahekohtumenetluses ja registrit kustutamine takistaks seda menetlust.

Sarnaselt teiste eraõiguslike juriidiliste isikutega on § 93 lg-t 2 täiendatud võimalusega taastada ühistu registris pärast kustutamist mitte üksnes likvideerimiseks, vaid võimaldada ka jätkata tegevust, kui ühistu seda ise soovib. St registrit kustutamine ei peaks olema alati pöördumatu. Selliselt muudetakse kogu likvideerimisprotsessi paindlikumaks ja tagatakse suurem vabadus ühistutele korraldada ise oma tegevuse jätkamist.

Paragrahvi 94 muutmine

Paragrahvi 94 lg 1 muudatusega nähakse ette, et kui likvideerijad ei ole likvideeritud äriühingule dokumentide hoidjat määranud, siis määrab selle igal juhul kohus. Likvideeritud äriühingu likvideerimise asjaolude kontrollimiseks peab huvitatud isikule olema tagatud võimalus leida registri kaudu isik, kelle vastutaval hoiul on likvideeritud äriühingu dokumendid. Hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt määrab kohus dokumentide hoidja vajaduse korral.

Paragrahvi 94 lg 2 muudatusega nähakse ette, et likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja kohta tuleb äriregistrisse kanda ka dokumentide hoidja e-posti aadress. See peab lihtsustama likvideeritud äriühingu dokumentide hoidjaga kontakti leidmist.

Paragrahvi 94 lg 4 muudatusega täpsustatakse likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvumiseks õigustatud isikute ringi ja tutvumise võimalusi. Muudetakse senist põhimõtet, mille kohaselt oli huvitatud isikul likvideeritud ühingu dokumentidega tutvumiseks vajalik igal juhul pöörduda kohtu poole. Dokumentidega tutvumiseks tuleb huvitatud isikul esmaselt pöörduda likvideeritud äriühingu dokumentide hoidja poole ning põhjendada õigustatud huvi olemasolu. Kui dokumentide hoidja keeldub võimaldamast likvideeritud äriühingu dokumentidega tutvuda, siis jääb huvitatud isikul võimalus pöörduda hagita menetluses avaldusega kohtu poole. Muudatusega sätestatakse ka tähtajad, mille jooksul on huvitatud isikul õigus hagita avaldusega kohtu poole pöörduda. Sarnaselt muude teabe andmisest keeldumise juhtudele (vt analoogia korras ÄS § 166 lg 3) on võimalik seda õigust kasutada

kahe nädala jooksul arvates keeldumise saamisest või nelja nädala jooksul alates taotluse esitamisest, kui sellele ei ole vastatud.